

МЕТОДИКО - ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ КУЛЬТУРНО – ВИХОВНІЙ РОБОТІ

Бездольна Л.І., головний бібліограф

Наукова бібліотека Харківського національного
технічного університету сільського господарства
імені Петра Василенка

При науковій бібліотеці Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка уже на протязі декількох років успішно працює студентське творче об'єднання «Сузір'я». У роботі цього об'єднання характерним є важливий компонент розвитку й реалізації творчого потенціалу студентів – стимулювання особистої активності людини. Об'єднання «Сузір'я» тією чи іншою мірою, сприяє розвитку творчих здібностей як студентів, так і молодих викладачів, будучи тим самим своєрідною майстернею з розкриття талантів. У роботі з членами об'єднання враховується і те, що світоглядні знання переходять в погляди і переконання лише тоді, коли засвоєння їх відбувається в цікавій емоційній формі, тому бібліотечні працівники віддавали перевагу тим формам і методам роботи з читачами, які викликали у них посилену зацікавленість, тому що час диктує свої умови. Одні форми приходять на зміну іншим, а потім, втрачаючи свою актуальність, теж старіють і стають історією. Велике значення в процесі появи нових форм культурно-виховних заходів має молодіжна культура. Не є секретом те, що серед студентства існує масове захоплення слуховими і візуальними медіа, відвідування комп'ютерних клубів, Інтернет-кафе, де кожний з них занурюється у свою віртуальну країну. Вловити ці тенденції і правильно їх інтерпретувати означає залучити, зацікавити і на кінець здивувати молоде покоління і в підсумку зробити захід цікавим і захоплюючим, тому сьогодні потрібний нестандарт-

тний, креативний підхід до культурно-виховної роботи, необхідні інновації.

Спонукальним мотивом появи інновацій, звичайно, є бажання творчої людини по-іншому показати звичну професійну ситуацію, по-новому подивитися на будь-яку соціально або особистісно значиму проблему. Поява оригінальних ідей взаємопов'язана з фантазією, гарною інтуїцією, здатністю неординарно мислити й передбачати. Отже, плануючи культурно-виховні заходи студентського творчого об'єднання «Сузір'я» намагаємося не відставати від вимог часу, від своїх читачів.

Останніми роками мультимедійні технології (ММТ) привернули значну увагу бібліотечних фахівців, бо саме вони на сьогоднішній день є найбільш сучасним напрямом використання інформаційно-комп'ютерних технологій в бібліотечній сфері. Використання мультимедіа матеріалів при проведенні різного роду культурно-виховних заходів робить їх яскравішими, допомагає донести нові ідеї, посилює сприйняття матеріалу студентами, а також сприяє вихованню у молоді естетичного смаку.

Мультимедіа (multi - багато, media – середовище) технологія (ММТ) дозволяє одночасно використовувати різні способи подання інформації: числа, текст, графіку, анімацію, відео і звук.

Поява комп'ютера і мультимедійного проектора дозволило перейти до підготовки та показу ілюстративного матеріалу у вигляді презентації, яка поєднує всі необхідні моменти з організації якісного супроводу виступу бібліотекаря, включаючи звук, відео та анімацію. Мультимедійний проектор підключається до комп'ютера, що забезпечує динаміку зображення, різні кольори об'єктів та звуковий супровід зображення. З їхньою допомогою можна проєктувати зображення від комп'ютера, відеоманітофона, телевізора на великі екрани з діагоналлю понад 10 м. Мультимедійним проекторам властиві висока якість зображення та інтенсивний світловий потік, що дає можливість засто-

совувати їх для презентацій у великих незатінених приміщеннях. Серед їх переваг - портативність і мобільність: маса деяких з них не перевищує 2 кг. Практично всі мультимедійні проектори мають об'єктиви зі змінною фокусною відстанню, завдяки чому розміри зображення можна задавати, не переміщуючи проектора .

При проведенні культурно-виховних заходів студентського творчого об'єднання «Сузір'я» використовуються презентації – набір слайдів, представлених у певному порядку. Великий загальний студентів, викладачів зібрав захід народознавчого дослідження «Ой хустина, хустиночка...». Мультимедійна презентація до цього заходу привернула увагу і активувала емоційний стан глядачів. Використання такої інформації, у вигляді фотографій, має більш сильну емоційну дію на людину, ніж традиційні. Оскільки, воно сприяє покращенню розуміння і запам'ятовування явищ, які демонструвалися на екрані.

В якості методичних рекомендацій по застосуванню презентацій при проведенні масових заходів можна застосувати алгоритм, слідуючи якому бібліотекар може успішно підготуватись до заходу:

- визначити тему, мету і тип заходу;
- скласти тимчасову структуру заходу, у відповідності із основною метою намітити задачі і необхідні етапи для їх досягнення;
- продумати етапи, на яких необхідні інструменти мультимедіа;
- із резервів комп'ютерного забезпечення відбираються найбільш ефективні засоби;
- розглядається доцільність їх застосування в порівнянні з традиційними засобами;
- відібрані матеріали оцінюються по часу;
- створюється часова розгортка заходу;
- при нестачі комп'ютерного ілюстративного матеріалу чи програмного матеріалу проводиться пошук у бібліотеці, Інтернеті чи складається авторська програма;

- із знайденого матеріалу складається презентаційна програма. Для цього пишеться її сценарій;

- апробація заходу.

Також можна рекомендувати і керуватися, плануючи масовий захід із застосуванням мультимедіа, такими критеріями відбору інформації:

- зміст, глибина і об'єм інформації повинні відповідати пізнавальним можливостям тієї категорії користувачів, які будуть запрошені на масовий захід, враховувати їх інтелектуальну підготовку і вікові особливості;

- слайди презентації повинні містити тільки основні моменти (основні визначення, схеми, анімаційні та відео фрагменти, що відображають сутність явищ, які буде представлено на заході);

- при відборі матеріалу для зорового ряду опису моделі уникати дальніх планів і дрібних деталей;

- категорично потрібно уникати великих текстових фрагментів;

- недопустимо використовувати для читання тексту полоси прокрутки чи кнопки переходу від екрану до екрану;

- виділяти в текстах найбільш важливі моменти, використовуючи напівжирний чи курсивний шрифт;

- загальна кількість слайдів не повинна перевищувати 20-25 (більша кількість слайдів уже не буде сприйматись слухачами);

- не варто перенавантажувати слайди різноманітними спецефектами, інакше увага слухачів буде зосереджена саме на них, а не на інформаційному наповненні слайду;

- на рівень сприйняття матеріалу великий вплив має кольорова гама слайда, тому необхідно підібрати правильне забарвлення презентації, щоб слайд добре «читався»;

- необхідно чітко розрахувати час на показ того чи іншого слайду, щоб презентація була доповненням до масового заходу, а не навпаки.

- Таким чином, мультимедійні засоби в бібліотеці дозволяють:

- підвищити інформативність масового заходу;
- стимулювати мотивацію користувача бібліотеки до пошуку більш поглибленої інформації по тематиці заходу;
- підвищити наочність масового заходу за рахунок структурної надмірності;
- здійснити повтор найбільш складних моментів (тривіальна надмірність);
- реалізувати доступність і сприйняття інформації за рахунок паралельного представлення інформації в різних модальностях: візуальної і слухової (перманентна надмірність);
- організувати увагу аудиторії в фазі її біологічного зниження (25-30 хвилин після початку заходу та останні хвилини заходу) за рахунок художньо-естетичного виконання слайдів-заставок або за рахунок доцільно застосованої анімації та звукового ефекту.

Отже, використання мультимедійного супроводу під час проведення масових заходів істотно покращує сприйняття і осмислення питань, що розглядаються, створює більш комфортні умови.

При проведенні масових заходів використовуються презентації – у вигляді слайд-шоу. Слайд-шоу може бути як самостійний захід (слайд-огляд, слайд-бесіда, слайд-лекція і т.п.) так і яскравим доповненням до культурно-просвітницького, виховного заходу. Цікавим доповненням до фольклорних посиденьок членів «Сузір'я» «Хто уміє віночок вити – той вміє життя любити» було незабутнє слайд-шоу, яке подарувало присутнім прекрасну можливість відкрити для себе неповторний світ чудодійних оберегів – квітів. У цьому плані слайд-шоу зручне і емоційне, більш ефективний засіб демонстрації фотографій. Глядачеві залишається тільки дивитися і отримувати задоволення.

Слайд-шоу - відеокліп, що формується з фотографій з ефектними переходами між знімками і супроводжується приємною музикою. Але сучасне слайд-шоу - це не фотог-

рафії під музику. Це фільм, який дійсно створюється з фотографій, але оперує законами кіно. Тому гарне слайд-шоу - демонструє не просто фотографії, а передає цілісну атмосферу від перегляду фотознімків. Демонструвати фотографії у вигляді слайд-шоу рекомендується, коли кількість фотографій по одній тематиці перевищує за одну сотню (виходить 5-7 хвилин відеокліпу). Таку велику кількість фотографій не зручно переглядати у фотоальбомі - це стомлює, постійно доводиться відволікатися на перегортання аркушів фотоальбому. Тривалість створеного слайд-шоу залежить від тематики - тематика слайд-шоу може бути будь-яка: з підбором цікавих футажів (заготовки відео файлів), з музичним супроводом, який відповідає змісту всього фільму.

У загальному випадку створення слайд-шоу передбачає наступні етапи:

- сканування фотографії (якщо вихідний матеріал віддруковано);
- виправлення технічного браку (кадрування і зміна експозиції);
- корекцію фотографій за кольором (у разі сильних спотворень);
- написання сценарію слайд-шоу; звукорежисуру (підбір музичного супроводу);
- додавання титрів, які коментують сюжет слайд -шоу;
- створення зручної навігації по епізодах слайд -шоу;
- запис слайд -шоу на диск у форматах DVD , HD або FullHD.

По створенню слайд-шоу з уроками, великою кількістю вихідного матеріалу та прикладами робіт можна познайомитися на форумі proshowproducer.ru.

Краєзнавча робота посідає важливе місце у культурно-виховній роботі серед студентської молоді. Адже саме з юнацьких років потрібно прищеплювати студентам почуття любові до рідної землі, рідного краю, міста чи села. У традиційних формах з краєзнавчої роботи на допомогу бібліотекарю

приходили заочні екскурсії. А сьогодні, завдяки мультимедійній технології, ми маємо віртуальні тури.

Віртуальний тур - це унікальний метод презентації об'єкта, що створює у глядача повне відчуття присутності. Віртуальні 3D тури, екскурсії та панорами дають можливість ефектно представити будь-який об'єкт (музейний експонат, місто, вулицю чи вулиці, пам'ятник і т.п.). Віртуальні сферичні панорами можуть бути використані для ефективної презентації культурно-виховних заходів з краєзнавчої роботи (віртуальні екскурсії містом або вулицями міста; віртуальні екскурсії музеями, храмами, тощо). Для студентів першокурсників був проведений красивий і ефектний віртуальний тур «Харків. Віртуальна прогулянка по місту», який наочно продемонстрував всю його велич, красу і гідність. Цифрові 3D панорами виготовлені з 32 сферичних кадрів і створили ефект реальної присутності на місці зйомки, оскільки бібліотекар під час заходу міг повертати зображення улюбому напрямі на 360 градусів, наближаючи розглядати всі зацікавлені деталі.

Основні труднощі в реалізації даного напрямку ММТ виникають у зв'язку з необхідністю використання досить складного програмного забезпечення і, як правило, великими часовими затратами на створення одного анімаційного ролика. Тому не відмовляємося використовувати в своїй практиці подаровані диски з цифровими 3D панорамами.

Серед інших інноваційних методів доцільно запропонувати буктрейлер - це короткий ролик, створений за мотивами книги. У створенні буктрейлерів ми тільки напручуємо досвід.

Цей жанр поєднує літературу, візуальне мистецтво та інтернет. Основне його завдання - розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача. Створити буктрейлер - непросте завдання. Для початку потрібно підібрати книгу, про яку хочеш створити ролик, ілюстрації до неї, відео, звук, а в деяких випадках автор ще й сам озвучує буктрейлер.

Основні етапи роботи по створенню буктрейлера:

1. Вибір книги для реклами.
2. Створення сценарію до буктрейлера (продумати сюжет і написати текст).
3. Підбір матеріалів для відеоряду.
4. Підібрати картинки, сканувати ілюстрації з книги, зняти своє відео або знайти відео з тематики в інтернеті (пам'ятаємо про авторське право).
5. Зкачане з інтернету відео необхідно конвертувати у формат .avi.
6. Записати озвучений текст, якщо це передбачено за сценарієм.
7. Вибрати програму для роботи з відео (наприклад , Windows MovieMaker). Цю програму можуть використовувати всі, хто починає працювати з відео. Вона є на всіх ПК, так як входить в пакет Microsoft Windows.
8. Підібрати Gif - анімацію і футажі. Футажі - це заготовки відео файлів. Вони бувають для створення фону, для переходу, і у великій кількості представлені в інтернеті.
9. Заключний етап - відео монтаж (вирізати / склеїти кілька фрагментів відео, додати звукову доріжку, змінити розмір відео, зробити субтитри, накласти ефекти, переходи, музику, " звести " звук).Записати на жорсткий диск ПК.

Виставкова діяльність бібліотек була і залишається важливою складовою бібліотечного обслуговування. Тому, бібліотеки, потрапивши до віртуального інформаційного середовища, спробували відразу ж пристосувати даний вид бібліотечної послуги до нових реалій. Із-за своєї новизни, поняття «Віртуальна книжкова виставка» в сучасній бібліотечній науці декілька варіюється. Під цим поняттям різні фахівці розуміють і презентацію книг в електронному форматі PowerPoint, і електронну виставку повністю оцифрованих видань. У своїй практиці роботи ми спробували ці варіанти віртуальних виставок, які припускають віртуальну презентацію видань, що розкриває їх зміст, а також доступ до матеріалів бібліографічного, фактографічного, енциклопедичного характеру, що існують в електронному

вигляді і доступні в мережі Інтернет. Віртуально комфортно, актуальною, цікавою була створена віртуальна виставка «Тобі, першокурснику». Вона віртуально демонструвала умовні книжні сходи, які показували основні та альтернативні підручники, додаткову та довідникову літературу.

При підготовці і організації віртуальної виставки можна використати такий алгоритм роботи:

1. Розробка моделі віртуальної виставки:

- виберіть тему вашої віртуальної виставки;
- проаналізуйте, який матеріал буде вам необхідний для організації виставки;
- підберіть необхідні вам книги і ілюстрації;
- складіть схему виставки.

2. Технічна підготовка проекту. Підготуйте дані про видання:

- візуальні (зображення обкладинки, оцифровані частини книги: передмова, вступ, найцікавіші витримки тощо);
- бібліографічні дані (бібліографічний запис + шифри фонду бібліотеки, що представляє виставку);
- аналітичну інформацію (анотації, реферати до видань, рецензії, відгуки читачів та ін.);
- посилання на повні тексти книги, якщо вони доступні в бібліотеці або в мережі Інтернет.
- проведіть сканування ілюстрацій, підготуйте текстові матеріали;
- створіть на дискові окрему папку, в якій будуть зберігатися ваші попередні матеріали.

3. Оформлення робіт у форматі PowerPoint.

- створіть 6-10 слайдів презентації самостійно або використовуйте шаблони;
- проілюструйте слайди, використовуючи підготовлені матеріали, а також ефекти анімації;
- проведіть попередній перегляд виставки;
- виправте знайдені вами недоліки;
- підготуйте електронну виставку до показу.

4. Якщо є можливість надати додаткові матеріали за темою виставки, що існують в мережі:

- посилання на Інтернет-ресурси (біографії, критичні статті, рецензії, відгуки, тематичні сайти);
- відомості про наявність книг в інших бібліотеках, Інтернет-магазинах і ін.;
- зображення: портрети, ілюстрації, фотографії тематичного характеру.

5. Можна надати додаткову інформацію, представлену створювачами виставки, і відомості про додатковий сервіс:

- біографічні, бібліографічні, енциклопедичні відомості за темою виставки (біографії авторів та інших персон, бібліографічні списки, історичні відомості та ін.);
- вказівка про можливість замовити електронну копію;
- вказівка про можливість замовити книгу по МБА.

На матеріалі будь-якої виставки можна розробити її електронний варіант. Таким чином, виставка набуває форми комп'ютерної презентації.

Виставка – це завжди творчість, своєрідна ікебана - мистецтво складання букету, тільки книжкового. Ведучи пошук інноваційних форм роботи з книгою, треба брати до уваги, що 80% інформації людина сприймає за допомогою зору. Серед традиційних виставок стараємося розробити їх нові моделі. Так наприклад, супроводом до такого заходу, як народознавче дослідження «Ой хустина, хустиночка...» була привабливо оформлена творча галерея «Не цурайтесь хустинок, дівчата». Творча галерея або виставка-інсталяція – виставка, яка представляла собою просторову композицію, створену з різноманітних елементів: вона поєднувала в собі книги про звичаї та обряди українського народу та предметні аксесуари (великі хустки), а також презентувала фрагменти текстової та візуальної інформації (результати творчого народознавчого дослідження студентів, цитати з віршів, пісень про хустку). Також на таких

виставках можна експонувати побутові предмети, промислові вироби.

Нікого з читачів не залишила байдужим і творча галерея (виставка-інсталяція), присвячена Дню Перемоги. Мета її організації – зберегти пошану до тих, хто захищав нашу Батьківщину і віддавали своє життя за неї, аби сучасна студентська молодь пам'ятала про ті суворі роки і не забувала тих, хто створював Велику Перемогу. На розгорнутій експозиції була представлена цікава тематична підбірка літератури про героїчний подвиг народу у роки Великої Вітчизняної війни, а також листів з фронту, орденів і медалей та інших свідоцтв Великої Вітчизняної війни, які бібліотекарям люб'язно надали наші читачі. Музичний супровід (пісні про війну) підсилив сприйняття творчої галереї.

Виховна робота повинна базуватися на кращих традиціях національного виховання, а саме виховання молоді на культурно-історичному досвіді свого народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатовіковій мудрості, духовності. Використання мережі Інтернет дає можливість проводити цікаві форми пошукової роботи. Народознавче дослідження – нова форма культурно-виховної роботи. Під час проведення народознавчого дослідження «Ой хустина, хустиночка...» бібліотекарі ставили собі за мету з'ясувати роль української хустки, різне її використання, виховати поважне ставлення у молоді до українських звичаїв та обрядів, бажання їх знати та використовувати у повсякденному житті; виховати любов і бережне ставлення до хустки.

Під час засідань об'єднання «Сузір'я» студенти знаходили, аналізували, оцінювали знайдену інформацію, після чого поділилися здобутими знаннями з запрошеними гостями на заключному занятті. Народознавче дослідження, проходило за такими напрямками - етнографічне, літературознавче, мистецьке, музичне та творче.

Під час етнографічного дослідження члени об'єднання шукали інформацію про різні способи пов'язання хустки у різних місцевостях України, а також про використання

хустки в обрядах та звичаях. Особлива увага приділялася використанню мережі Інтернет.

Хустка – життя. Вона пам'ять роду, його святиня, яка супроводжувала жінку від народження до смерті, тобто від сповиточка до зеленого віночка. Під час заходу дівчата демонстрували знайдені способи пов'язання хустки.

Літературознавче, мистецьке, музичне дослідження привело студентів до творів письменників та художників, композиторів у творах яких відображається хустка, як обрядовий атрибут.

Неперевершені акторські здібності, сценічну майстерність виявили дівчата відтворюючи сцену з оповідання Івана Нечуя-Левицького «Баба Параска та баба Палажка», в якому учасники дослідження зустріли: «Завертіла голову наміткою». Незабутнім залишився для глядачів неповторний світ Шевченківського слова. Христина Кузубова (студентка 5 курсу) неповторно володіла мистецтвом художнього слова і вміло передала красу поезії великого Кобзаря, читаючи поему «Хустина». Рідна мова з вуст студентки лилася немов пісня.

Усіх присутніх зачарувала творча сторінка дослідження, бо саме вона надихнула членів об'єднання на народознавче дослідження «Ой хустина, хустиночка...». Готуючись до Всеукраїнського фестивалю Софіївські зорі» для виконання було обрано народну пісню «Не сходило вранці сонечко». Розбираючи пісню – плач, студентам було багато чого не зрозуміло по тексту самої пісні. Народознавче дослідження допомогло учасникам вокально-хореографічної композиції краще зрозуміти зміст пісні. Їм стало зрозуміло чому саме для хореографічної постановки до пісні-плачу «Не сходило вранці сонечко» було обрано обряд, в якому в часи козаччини перед походом на війну кожна дівчина дарувала своєму нареченому вишиту хустину, як оберіг, як символ кохання і вірності. І щоб краще передати зміст пісні – плачу, дух обряду для хореографічної композиції були обрані саме хустки.

Цей захід подарував для студентської аудиторії та запрошених викладачів університету багато вражень та допоміг у формуванні власних думок та суджень про хустку, як оберіг.

Онією з найпоширеніших форм роботи при проведенні заходів студентського дозвілля є ігрові форми. Участь у будь-якій грі – завжди діяльність добровільна, а тому кожний студент має можливість добровільно проявити свої знання, уміння, навички та здібності, перевірити себе в невимушеній обстановці. Гра – найкращий спосіб, поперше, всебічно розкрити студента, спровокувати його говорити і робити те, що він насправді думає і відчуває, а, по-друге, чіткі правила гри, ліміт часу стимулюють студента сконцентрувати свою увагу, висловлювати чітко свою думку, фантазувати, висувати свої пропозиції чи аргументи коротко, і головне не мовчати. Запроваджуючи інноваційні форми у своїй роботі, на гру подивилися по-новому, А саме, новизна у назві, діалог бібліотекаря з читачем і читачів між собою, наявність елементів театралізації, ігрові моменти. Читачам було запропоновано таку форму гри, як фольклорно-театралізована гра «Посидим рядком, поговорим ладком», «Любовная мозаика или крестики нолики в Валентинов день», «Прийшла Масляна до нас».

У результаті таким чином, прагнення бібліотекарів у новизні співпали з бажанням читачів, які хотіли спілкуватися, збагатитися новою інформацією в живій, динамічній ситуаційній формі

Щоб зафіксувати накопичений досвід роботи, клубів за інтересами, літературних віталень, театрів та будь-яких інших творчих об'єднань необхідно створювати електронне портфоліо і виставляти його на сайті бібліотеки як рекламу культурно-виховної роботи.

Таким чином, можна зробити висновки, що інновації в культурно-виховній роботі – це праця, яка потребує великих знань, винахідливості, творчості. Бібліотекарі повинні

бути цілеспрямовані і наполегливі. Без таких якостей неможливе введення інновацій.